

Γ

- γαδαριάκους**, ο· μεγάλος γάιδαρος. [*γάδαρους* + *-ιάκους*].
- γάδαρους**, ο· ο γάιδαρος, δεσ πρμ. 60 και 384, [*γαδούρ(ι)*].
- γαδούρ(ι)**, το· γάιδαρος, αλλ. ο *γάδαρους*, θηλ. η *γαδούρα*, δεσ πρμ. 318, 349, και λ.γ. 18, [βεν. *cargatore* > (καρ)γαδούρι > μτγν. γαιϊδάριον/γαιϊδούριον > μσν. γαιϊδούρι, αραβ. *gadar*].
- γαδρ-, γαδρό-, γαδρου-**· γαιϊδουρο-, ως πρώτο συνθ. σημ. ότι το δεύτερο έχει σχέση με το *γαδούρ(ι)* ή είναι μεγαλύτερο από το κανονικό, π.χ. *γαδράγκαθου*, *γαδρόμγα*.
- γαδράγκαθου**, το· ένα είδος *γκάγκαρου*, κ. γαιϊδουράγκαθο, περιλαμβάνει τα είδη *Oporodon* και *Silybum*.
- γαδράθκους, -κ(η), -κου**· γαιϊδουρινός, τό 'κани πάλι του γαδράθκου τ', αλλ. *γαδρίτκους*, [*γαδράς* + *-άθκους*].
- γαδράς**, ο· γαιϊδουράς, μτφ. άκομπος στους τρόπους, [*γαδούρ(ι)*].
- γαδρέλ(ι)**, το· το μικρό *γαδούρ(ι)*.
- γαδρίκας**, ο· ο μεγαλύτερος από το κανονικό μέγεθος, μεγάλος σαν γάιδαρος, Νιγρ., *φέρι μι κι κανέ γαδρίκα να κάνου πίπα* = φέρε μου και κανέναν μεγαλόσωμο λαγό να κάνω πίπα (από τα κόκαλα των πισινών ποδιών του), [*γαδρ-* + *-ίκας*].
- γαδρίτκους, -κ(η), -κου**· δεσ *γαδράθκους*.
- γαδρίτσα(ι)**, το· η *καβάλα* μόνο στο παιχνίδι *πάντα*, [*γαδούρ(ι)*].
- γαδρόμγα**, η· δεσ *μύγα*.
- γαδρότσιγλα**, η· είδος πουλιού, τσίγλα μεγαλύτερη από την *πρασιάνα*, [*γαδρο-* + μσν. τσίγλα (< μτγν. κίγλα < αρχ. κίγλη)].
- γαδρουγκλίστρα**, η· στη Νιγρ., κατηγορικό μέρος, μονοπάτι όπου γλιστρά ο γάιδαρος, [*γαδρου-* + *γκλίστρα*].
- γαδρουγκύλτζμα**, το· το μέρος όπου κυλιέται ο γάιδαρος, (Νιγρ.), [*γαδρου-* + *γκύλτζμα*].
- γαδρούδ(ι)**, το· υποκ. της λ. *γαδούρ(ι)*, το *πλαρούδ(ι)*, δεσ πρμ. 371, [*γαδούρ(ι)*].
- γαδρουκατούρμα**, το· το κατούρημα του γάιδαρου και η έκταση που βρέχει, ειρων. η μικρή έκταση, *φτος έχ(ει) αμπέλ(ι) ένα γαδρουκατούρμα*, [*γαδρου-* + *κατούρμα*].
- γαδρουκέφαλου**, το· ο σκελετός της κεφαλής γάιδαρου και γενικότερα κάθε μεγάλου ζώου, [*γαδρου-* + *κιφάλ(ι)*].
- γαζιές**, οι· οι *τζιτζιλόνις*, υποκ. οι *γαζούδης*, αλλ. οι *γκαζιές*, **[τουρ. *gaz*(=στρέφω)].
- γαλαζάρα**, η· λουλάκι, [*γαλάζιους*].
- γαλάζιους, -ζια, -ζιου**· {-ιους/-ζιους}, *γαλάζιος*, [μσν. *γαλάζιος*].
- γαλαζουβράκδης**, οι· ειρωνικά οι Θρακιώτες πρόσφυγες του 1922 γιατί φορούσαν *γαλάζιες βράκες*, δεσ και *σιαλβαρτζήδης*.
- γάλα μαλακό**· το γάλα της γυναίκας, *άμα μας πουνούσι του μάτ(ι) έσταζαμι λίγου γάλα μαλακό*, [αρχ. *γάλα* + αρχ. *μαλακός*].
- γαλανούδα**, η· μικρή γαλανομάτα, [δωρ. *γαλανός*(=ήσυχος) > *γαλανή* + *-ούδα*].

- γάλα ξινό**· το γιαούρτι, αλλ. *ξινόγαλον*.
- γαλάρια**, τα· τα πρόβατα ή γίδια που αρμέγονται, [αρχ. γάλα].
- γαλαροκούδονο**, το· αλλιώς το κουδούν *λιάγκα*, [γαλάρια + κουδούνι].
- γαλατόδουντο**, το· δόντι της πρώτης οδοντοστοιχίας του παιδιού, νεογιλός, [αρχ. γάλα + δόντι].
- γαλατόπτα**, η· είδος πίτας, με γέμιση από μίγμα που έχει γάλα, αλεύρι και αβγά, [αρχ. γάλα + πίτα].
- γαλατουβότανου**, το· το φυτό *Στελλάρια η μεσαία*, με χοντρά φύλλα, που το καλλιεργούσαν στις γλάστρες και τα φύλλα του τα χρησ. ως επιθέματα σε πληγές, [αρχ. γάλα + βουτάν(ι)].
- γαλατσίδα**, η· γενική ονομασία φυτών, που όταν κόβονται βγάζουν υγρό σαν γάλα, π.χ. *τ'ς γιοφτσας τα βζία*, [αρχ. γάλα > μτγν. γαλακτίς].
- γαλέτσ(ι)**, το· τσόκαρο, δεσ *πατίκ(ι)*, [γαλότσες].
- γαλιάντρα**, η· καλιάνδρα, κορυδαλλός ο κάλανδρος, [αρχ. κάλανδρος].
- γαλότσες**, οι· γαλότσες, λαστιχένια υποδήματα, που τα φορούσαν πάνω από τα παπούτσια, για να τα προφυλάξουν από τις λάσπες, [αρχ. καλάπους(=καλαπόδι) > λατ. calopus > βεν. galozze].
- γαμνιώτκος, -κ(η), -κου**· ο σχετιζόμενος ή ο αναφερόμενος στο γάμο, *ήλιγαν γαμνιώτκα τραγούδια*, [αρχ. γάμος].
- γαμπριάκος**, ο· μεγάλος γαμπρός, καλός γαμπρός, και ειρων. ο κακός γαμπρός, υποκ. το *γαμπρούδ(ι)*, [αρχ. γαμβρός].
- γάμπρισμα**, το· η εμφάνιση κάποιου ως υποψήφιου γαμπρού, [αρχ. γαμβρός].
- γαμισιάτκα**, τα· η αμοιβή που έδιναν στις πόρνες, μτφ. η πληρωμή για ζημιές που γίνονται αδικαιολόγητα, *γω θα πλιαρώσου τα γαμισιάτκα σας*; = εγώ θα πληρώσω τις ανόητες ζημιές σας; [αρχ. γαμέω].
- γανάδα**, η· η σκουριά των χάλκινων σκευών και μτφ. το στέγνωμα του στόματος, επειδή δίνει την αίσθηση ότι στρώνεται με κάποια ουσία, η αγανάκτηση, δεσ *γανιάζου, έβγαλα γανάδα να λέου κι να λέου*, αλλ. *μπακιράδα*, [δεσ γανώνου].
- γανιάζου**· ρ., *γάνιαζα, γάνιασα*, διψώ πολύ, στεγνώνει το στόμα μου και αισθάνομαι σαν να στρώνεται με κάποια ουσία, όπως η γάνα για τα χάλκινα σκεύη, [γανώνου].
- γανουτσής**, ο· γανωτής, [γανώνου].
- γάντζος**, ο· γάντζος, εξάρτημα του κάρου για την έλξη του και το σταμάτημά του· σε κάθε *τιμόν(ι)* του κάρου υπήρχε προσαρμοσμένος ένας διπλός γάντζος, που στη μια πλευρά του έμπαινε η αλυσίδα από το *κλίκ(ι)* για την έλξη του κάρου, και στην άλλη, με τον αντίθετο προσανατολισμό, η αλυσίδα από την *πιστιά* για το σταμάτημα του κάρου, [ελλ. γαμψός > βεν. ganzo].
- γανώνου**· ρ., *γάνουνα, -σα*, επικασσιτερώνω τα χάλκινα σκεύη, διώχνω τη γανάδα, [αρχ. γανώω(= στυλβώνω) > γανώνω].
- γαραφάκ(ι)**, το· καραφάκι, μικρή καράφα, το πενηνταράκι του ούζου, [αραβ. gharafa(=φλασκή)].
- γαργάρα**, η· είδος παιχνιδιού, φτιαγμένο από ένα κουτί που κρεμόταν με μια κλωστή από ένα μικρό ξύλο και ηχούσε χαρακτηριστικά όταν περιστρεφόταν, [από τον ήχο γαρ-γάρ].
- γαριάζου**· ρ., *γάριαζα, -σα*, γαριάζω, ρυπαίνω τα ρούχα από κακό πλύσιμο, ουσ. το

- γάριασμα**, [αρχ. γάρως(=ζουμί από άρμη)].
- γαύρου**, το· το δασικό δ. γαύρος, *Carpinus betulus*, [αρχ. ἐγγραύλης > ... > γαύρος].
- γεία**, η· υγεία, *γεία κι καλός κιρός δε χουρταίνουντι*, (πρμ. 64), [αρχ. ὑγεία].
- γειτονισσούλα**, η· γειτονοπούλα· κι σ(ι) είδι μια γειτόνισσα, *κουνητή γειτονισσούλα*, (δημ. τραγ. 15.δ2), [δες γειτόντσα].
- γειτόνκου**, το· ποικιλία σταφυλιού με αραιές άσπρες μυτερές ρώγες, [αρχ. γείτων].
- γειτόντσα**, η· γειτόνισσα, υποκ. *γειτονισσούλα*, [αρχ. γείτων > γειτόνισσα].
- γειτουνεύου**· ρ., *γειτόνιβα*, -νιψα, -νέφκα, επισκέπτομαι κάποιον στο σπίτι με κάποια ευκαιρία, *γειτόνιψαμι τ' Βαϊτσα· δε γειτουνεύουμιστι* = δεν ανταλλάσσουμε επισκέψεις, ουσ. το *γειτόνιμα*, [αρχ. γειτονεύω].
- γένεια**, τα· η κ. σημ., λεπτές λουρίδες χαρτιού που δένονταν σ' νουρά ή στα φλαμπαρακία στον παμπόρ(ι), [αρχ. γένειον].
- γέννημα**, το· το στάρι, ενώ τα άλλα δημητριακά αναφέρονταν με το όνομά τους, πληθ. *γιννήματα*, [αρχ. γέννημα].
- γένουμι**· ρ., *γένουμαν*, *γίνκα*, γίνομαι, μέλλ. *θα γένου*, *γίνκαν τα σταφύλια*, *κάπα γίνκι ουρανός* = συννέφιασε ο ουρανός, *γίνκι! γίνκι!* φωνάζουν στο πανηγύρι όταν ακουμπήσει η πλάτη του ενός παλαιστή στο χώμα, πρ. *γένι*, *γένου*, *γέντι*, *γινίτι· γένου Τούρκους Μαυρουδή*, (δημ. τραγ. 2), δες πρμ. 68, 171, 287, 332 και 399, πρμ. φρ. 163, αλλ. *γίνουμι*, [αρχ. γίνομαι].
- γέντσα**· γέννησα, αόρ. του *γιννώ*, δες πρμ. 335.
- γέρνου**· ρ., *έγιρνα*, *έγιρα*, γέρνω, κλίνω προς τη μια μεριά, κοιμούμαι, *χτάζι Γιώργη γέρν(ει)/γέρ(ει) του γαδούρ(ι)*, [αρχ. ἐγειρω > ἔγειρα].
- γερ ουντάς**, ο· δωμάτιο για γέρους, [αρχ. γέρων + ουντάς].
- γεύου**· ρ., *έγιβα*, *έγιψα*, δοκιμάζω με τη γεύση, γεύομαι, *έγιψα του φαϊ*, πρ. *γεύι*, *γέβτι*, *γέμι*, *γέψτι*, *γιφτούς*, *γιφτίτι*, αλλ. *γεύτου*, ουσ. το *γέψ(ι)μου*, [αρχ. γεύω].
- γεύτου**· {γέ-φτου}, ρ., *έγιφα*, *έγιψα*, πρ. *γέφτι*, *γέψι*, *γιφτούς*, για λοιπά δες *γεύου*.
- γηράζου**· ρ., *γέραζα*, *γέρασα*, γεράζω, γερνώ, γίνομαι γέρος, [αρχ. γηράσκω > ἐγήρασα > γηράζω].
- γηρατεία**, τα· τα γεράματα, [αρχ. τὸ γῆρας > μσν. τὰ γῆρα(πληθ.) > τὰ γηρατεία].
- γηρουκουμώ**· ρ., -*κουμούσα*, -*κόμσα*, -*κουμήθκα*, γηροκομώ, [αρχ. γηροκόμος > γηροκομώ].
- για**· 1. πρόθ. *για*, *για σένα ήρτα*, [αρχ. διά].
2. να, ιδού, *για του του σακί σ', πάρτου*, δες και *ια 1*, [ια 1].
3. βέβαια, όπως το αρχαίο γέ, *ναι για*, *θα ρτω· γω για* = εγώ βέβαια (αρχ. ἔγωγε), [αρχ. γῆ και ε > *ια*, δες δεικτικόν ιώτα -ί, (L.Sc), όπως και *κια* < και].
4. διαζευκτικό ή, *γιά γω γιά συ* = ή εγώ ή εσύ, δες *ια 3* και εισ. 4.7.7, [τουρ. *ya*].
5. προτρ. μόριο, *για διες* = κοίταξε να δεις, δες *ια 2*.
6. γιατί, *για δεν έρχισι νουρίς νουρίς*; [αρχ. διά τὶ > μσν. γιατί].
- για!** εκφράζει θαυμασμό, *για! ένας λαγός*, [ια!].
- γιαβασιά**, η· δες *διαβασιά*, *[τουρ. *yavas*(=ήρεμος)].
- γιαβάσ(ι)-γιαβάσ(ι)**· σιγά-σιγά, [τουρ. *yavas yavas*(=σιγά-σιγά)].
- γιαβάσ(ι)κους, -κ(η), -κου**· ελαφρός, μαλακός, κυρίως για χαρακτηρισμό τσιγάρου, [τουρ. *yavas*(=μαλακός)].
- γιαβασλαντώ**· ρ., *γιαβασλαντούσα*, -*λάντσα*, αδυνατίζω, [τουρ. *yavaslamak*(=επι-

- βραδύνω, καταβάλλω)].
- γιαγιάδες**, οι· λεβέντες, *ποια μάνα είχε τα παιδιά τους ξιακουστούς γιαγιάδες*, (Ν.Π. γ' τρ. 553.0), [τουρ. yaya (=διαβάτης, περιπατητής)].
- γιαγκίν(ι)**, το· πυρκαγιά, φωτιά, μτφ. εσωτερική κάψα, σφοδρή επιθυμία, *για γιαγκίν(ι) βαρένουν καμπάνις*, [τουρ. yangin].
- γιαδλα**, η· το παχνί, η φάτνη, (προσφ.), δεσ *γιάσλα*.
- γιαζίκ**· επιφ., αμάν, κρίμα, αλοίμονο, [τουρ. yazık(=κρίμα)].
- γιακά παρτσιά**· λαβή από το γιακά, τον πήρι γιακά παρτσιά κι τον κουπάντσι *καταή*, [τουρ. yaka + parça(=πιάνω)].
- γιακάς**, ο· η κ. σημ., η περιοχή δίπλα στο *Σαρπουβνό* ποταμό, [τουρ. yaka (= άκρη, χείλος, ακτή, όχθη, ξηρά)].
- γιαλά!** χορευτικό επιφ., όπως το άλα, όπα κλπ., [τουρ. yallah(= εμπρός, έλα)].
- γιαλαμάς**, ο· ο καθαρός, το καθαρό μέρος, ο καλός μεζές, *μι δυο αλέτρια γιαλαμά του έκανι του χουράφ(ι)*, [τουρ. yalama (= γλείψιμο)].
- γιαλάν ντουνιάς**· ψεύτικος κόσμος, [τουρ. yalan(=ψεύτικος) + dünya(=κόσμος)].
- γιαλλους, -(η), -ου**· αντων. άλλος, πληθ. *γιαλνοι, γιαλλις, γιαλλους θέλ(ει) του ένα, γιαλλους θέλ(ει) του άλλου*, [η άλλη > γιαλλ(η), κλπ.].
- γιαλντίζ(ι)**, το· το πρώτο φύλλο του καπνού στις φέτες του δέματος, με το καλύτερο χρυσαφί χρώμα, που δίνει αξία στον καπνό, η μόστρα της καπνόφετας, μτφ. στη φράση *του πήρα του γιαλντίζ(ι)* = του πήρα τον αέρα, το κάνω εύκολα, [τουρ. yaldiz (=επιχρύσωση, ψευδής διακόσμηση)].
- γιαμά**, η· γιάγμα, λεηλασία, διαρπαγή, [αρχ. διὰ + αρχ. νομίζω > διαγομίζω > (Π.Κ.) μσν. ελλην. διάγωμα > τουρ. yağma (=λάφυρο, λεία) > βαλκ. τουρ. yama].
- γιαμάκ(ι)**, το· κύπελο για νερό, (προσφ.), ο *τράφος*, [τουρ. yamak(=σύντροφος)].
- γιαματζής**, ο· αυτός που κάνει *γιαμά*, πληθ. οι *γιαματζήδης*, [γιαμά + -τζής].
- γιαμ(ι)**, το· χρονική περίοδος, εποχή, [άγν. ετ. (Λ.Ακ.)].
- γιαμπουγυάλ(ι)**, το· το *λαμπουγυάλ(ι)*, [λαμπουγυάλ(ι), και λ > γ].
- γιαμπουλντάκ(ι)**, το· ανοιχτώσιά, ξέφωτο, *βγήκι λαγός στον γιαμπουλντάκ(ι)*, ** [τουρ. ya(=σίγουρα) + buldak(=βρίσκω)].
- γιανίσκου**· ρ., *γιάνισκα, έγιανα*, μέλλ. *θα γιάνου*, *γιατρεύομαι*, η υγεία μου πάει προς το καλύτερο, *σι κάψου Γιάνν(η)*, *σι αλείψου μύζα να γιάν(ει)*, [αρχ. ύγαιίνω].
- Γιαννιώτισσα**, η· σε δημ. τρ. η *Μαρουδιά* η *Αχινιώτισσα* από παραφθορά τραγουδήθηκε ως *Γιαννιώτισσα*· και *πλάκωσε τη Μαρουδιά, την Μαρουδιά Γιαννιώτισσα*, (Ν.Π.γ' τρ. 673.0), δεσ *Χιανιώτισσα*, [Αχινού/Αχιανού > Αχινιώτισσα/Αχιανιώτισσα > Χιανιώτισσα > Γιαννιώτισσα].
- γιάντισ(ι)**, το· γιάντες, παιχνίδι και στοίχημα μνήμης, [τουρ. yades].
- γιαουρτσής**, ο· ο πωλητής γιαούρτης, (Νιγρ.), [τουρ. yogurt > γιαούρτι + -τσής].
- γιαπαντζίθκου**, το· για σκυλί το αδέσποτο, αυτό που ορμά και δαγκώνει, *αυτό που γυρνάει 'τ'ς δρόμοι*, [τουρ. yaban(=άγριος, ξένος) + -τζίθκου].
- γιαραμπής**, ο· Θεός, *ό,τι πει ου Γιαραμπής*, [τουρ. yarabbi(=ώ! Θεέ μου)].
- γιαράς**, ο· ανοιχτή πληγή, δεσ πρμ. 101 και 278, [τουρ. yara].
- γιαρέντης, γιαρέντρα**· φίλος, φίλη, *κι έχασα το γιαρέντη μου*, [τουρ. yaren(=φίλος)].
- γιαρές**, ο· αργόσυρτο παθητικό ανατολίτικο τραγούδι, **[τουρ. yâr(=ερωμένη)].
- γιάρ(ι)**, το· πλαγιά, *είνι λιγου γιάρ(ι) του χουράφ(ι)* = είναι λίγο κατηφορικό το χω-

- ράφι, [τουρ. yar(=γκρεμός)].
- γιαρμάς**, ο· ζωοτροφή από χοντροαλεσμένα δημητριακά, κυρίως κριθάρι, δεσ και *κιρμάς*, [τουρ. yarma].
- γιαρμίζου**· ρ., *γιάρμιζα*, *γιάρμισα*, τακτοποιώ, συγυρίζω, αλλ. *διαρμίζου*, [*διαρμίζου* {δγια-} > *γιαρμίζου*].
- γιαρντίμ(ι)**, το· βοήθεια, [τουρ. yardim(=βοήθεια)].
- γιασιά**· επιφ., μπράβο, εύγε, *γιασιά Γιώργη*, λέγεται και με τη σημ. της ευχής, π.χ. *γιασιά, να ζή(ει)ς πιδούδι μ'*, [τουρ. yaşa].
- γιασλα**, η· παχνί, αλλ. *γιάδλα*, [τουρ. yaslamak(=ακουμπώ, στηρίζω)].
- γιασμαάδης**, οι· οι *αγιασμαάδης*, η παρωτίτιδα, [τουρ. yasma (=παρωτίτιδα)].
- γιαστίκια**, τα· τα δυο μεγάλα ξύλινα μέρη του κάρου, ένα στο μπροστινό και ένα στο πίσω μέρος του κάρου, πάνω στα οποία στηριζόταν η *κάσα* του *κάρου*, δεσ και *σουβένια*, [τουρ. yastik (=προσκέφαλο, μαξιλάρι)].
- γιατάκ(ι)**, το· κατάλυμα, κρεβάτι, ο χώρος όπου ζει κάποιος, φωλιά του λαγού, [τουρ. yatak(=κλίνη, κρεβάτι)].
- γιατακλαντώ**· ρ., *γιατακλαντούσα*, *-λάντσα*, πιάνω θέση, [*γιατάκ(ι)* + τουρ. -lan-, που σχημ. ρ. με παθ. σημ., δεσ yataklan-mak(=πλαγιάζω, ξαπλώνω στο κρεβάτι)].
- γιατακλίθκουσ, -κ(η), -κου**· για χωράφι αυτό που η επιφάνειά του έχει κοιλότητες και συγκρατούν το νερό, *γιατακλίθκου χωράφι(ι)*, γενικώς αυτός που έχει *γιατάκ(ι)*.
- γιαταύτου**· γι' αυτό, έτσι, όταν δεν θέλουν να απαντήσουν συγκεκριμένα στην ερώτηση *γιατί*; απαντούν *γιαταύτου*, [για 1 + αρχ. ταυτόν(=το ίδιο ακριβώς)].
- γιατούς, -την, -του**· νάτος, *γιατούς λαγός*, *πάρτουν*, αλλ. *άτους*, [για 2. + αυτός].
- γιατρέσσα**, η· γυναίκα γιατρός, σύζυγος γιατρού, [αρχ. *ίατρός*].
- γιατριά**, η· {-ιά}, *γιατρεία*, *θεραπεία*, *γιατρικό*, [αρχ. *ιατρεία*].
- γιάφκα**, η· λημέρι, κρυσφύγετο παρανόμων, [σλ. λ.].
- γιαχνίζου**· ρ., *γιάχνιζα*, *-σα*, *γιαχνίσ(η)κα*, τσιγαρίζω στο λάδι, [τουρ. yahni].
- γίδα**, η· κατσίκια, του κοπαδιού ή οικόσιτη, [αρχ. *αἴξ* > *αἰγίδιον*].
- γιδάρς**, ο· γιδάρης, γιδοβοσκός, [*γίδα*].
- γίδια**, τα· {-δγια}, κυρίως τα κατσίκια του κοπαδιού, που λέγονταν έτσι για διάκριση από τα οικόσιτα *τ'ς γίδις τ'ς μαλτέζ(ι)κίς*, αλλ. τα *αγρουκάτσ(ι)κα*, [*γίδα*].
- γίδις**, οι· οι οικόσιτες κατσίκες ή αυτές που βοσκοῦσαν τα παιδιά, [*γίδα*].
- γिलाδαρνός, -νή, -νό**· δεσ *αγिलाδαρνός*.
- γिलादάρς**, ο· δεσ *αγिलाдάρ(η)ς*.
- γिलाд(ι)**, το· δεσ *αγिलाд(ι)*.
- γिलाδνός, -νιά/-νή, -νό**· δεσ *αγिलाδнός*.
- γилέκ(ι)**, το· γιλέκο, [τουρ. yelek].
- Γινάρς**, ο· ο μήνας Ιανουάριος.
- γινάτ(ι)**, το· θυμός, πείσμα, *ινάτι*, [τουρ. inat].
- γινατσής, -τσού**· αυτός που κρατά *γινάτι*, αλλ. *γινατσίθκουσ, -κ(η), -κου*, [*γινάτ(ι)* + *-τσής*].
- γινιμένους, -ν(η), -νου**· αυτός που έγινε, ο ώριμος, [*γίνουμι/γένουμι*].
- γίνκα**· έγινα, ωρίμασα, *αόρ. των ρ. γένουμι/γίνουμι*.
- γιννέθκι**· γεννήθηκε, *γιννήθκι*, δεσ *γιννώ*.
- γιννήματα**, τα· δεσ *γέννημα*.

- γιννημένους, -ν(η), -νου**· γεννημένος, αυτός που γεννήθηκε, δεσ και ομόηχη λ. *γινι- μένους* = γινωμένος, *δεν είναι κόμα γινιμένου είναι του καπνό*, [αρχ. γεννάω].
- γιννητούρια**, τα· γεννητούρια, [αρχ. γεννητήρια].
- γιννώ**· ρ., *γιννούσα, γέντσα, γιννήθκα/γιννέθκα*, γεννώ, *γιννιούμ* = γεννώμαι, [αρχ. γεννάω].
- γίνουμι**· ρ., *γίνουμαν, γίνκα*, γίνομαι, ωριμάζω, αλλ. *γένουμι*, [αρχ. γίγνομαι].
- γιογιό**, το· το γνωστό παιχν. με την παλινδρομική κίνηση μιας μικρής μπάλας, που ήταν δεμένη με λάστιχο στο χέρι του παίχτη.
- γίομα**, το· το απόγευμα, [αρχ. γεῦμα].
- γίομουζα, γίομουσα**· τύποι του ρ. *γιουμόζου*.
- γίομους**, ο· γέμιση για φαγητά, για πίτα, για μαξιλάρια, [γέμω > αρχ. γόμος].
- γίομουσμα**, το· γέμισμα, εργασία των καπνοπαραγωγών, δεσ *γιουμόζου*.
- γιον**· επίρρ., πιο, περισσότερο, πολύ, *γιον καλό κι γιον καλό είναι αυτό*, (φρ. για τις διαδικασίες επιλογής στα παιχνίδια, δεσ δ.δ. 3. α΄.), αλλ. λιον, [*λιον* και λ > γ].
- γιορτανούσα**· η *γιουρτανούσα, πέρδικά μου γιορτανούσα και καμαρωτή*, (Ν.Π.γ΄ τρ. 143.0), [*γιουρτάν(ι)*].
- γίοσμους**, ο· δυόσμος, ηδύοσμος, [αρχ. ήδύοσμος/-ον].
- γιου!** φωνή για γιουχάισμα, για διώξιμο, κυρίως σκύλου, δεσ *ιου!* και *ου!* 2.
- γιουβάν(η)ς, -νου**· μπουνταλάς/-λού, και ως κύριο όν. Γιάννης, [ελλ. Ιωάννης].
- γιουβάρλις**, οι· μεγάλα γιουβαρλάκια, [τουρ. yunarlak(=σφαίρα)].
- γιουλου**· δεύτ. συνθ. για την ονομασία δρόμων, π.χ. *κουσίγιουλου*, αλλ. *-ουλου*, [τουρ. yol(=δρόμος)].
- γιουμάτους, -τ(η), -του**· γεμάτος, [*γιουμόζου*].
- γιουμίδ(ι)**, το· υλικό με το οποίο γέμιζαν τα μαξιλάρια, όπως τα κουρέλια· στη Νιγρ. το μικρό *ούτσ(ι)*, το *ουτσιούδ(ι)*, [*γίομους*].
- γιουμίζου**· ρ., για αρ. χρ. και σημ. δεσ *γιουμόζου, πάισι να πει νιρό κι να γιουμίσει*, δημ. τραγ. 6, [*γιουμόζου*].
- γιουμίσια**, τα· δεσ *γκιουμίσια*.
- γιουμόζου**· ρ., *γίομουζα, γίομουσα*, γεμίζω, για τον καπνό ρίχνω χόμα στις ρίζες, πρ. *γίομουζι, γιουμόζτι, γίομου, γιουμότι· γιουμότι τον κόρφου σας κι δρόμου* = γεμίστε τον κόρφο σας και φύγετε γρήγορα, αλλ. *γιουμίζου*, δεσ πρμ. 2, [αρχ. γέμω > γεμίζω/γιομίζω].
- γιούν(ι)**, το· το μαλλί που έπαιρναν στο δεύτερο κούρεμα των προβάτων, το οποίο ήταν με κοντή τρίχα και γι' αυτό κατώτερης ποιότητας, [τουρ. yün(=μαλλί)].
- γιουντζές**, ο· το χόρτο μηδική, τριφύλλι, [τουρ. yonca(=τριφύλλι)].
- γιούργια**· επιφ., σύνθημα για επίθεση, όλοι μαζί ορμητικά, [1. **τουρ. hürya(=όλοι μαζί για επίθεση). 2. (Π.Κ.) τουρ. yürümek(=σπεύδω, έρχομαι με ορμή) > yürü! (=γρήγορη πορεία) + ya(=επιφώνημα) > yürüya].
- γιουρμίκια**, τα· πίτυρα καβουρδισμένα, που μερικοί ξένοι τα έβαζαν στη γέμιση της *σαμόπτας* μαζί με το κοπανισμένο σουσάμι, [τουρ. yarma(=διαχωρισμός)].
- γιουρούκ(η)ς**, ο· άξεστος, άχρηστος, χρησ. ως βρισιά, *α ρα γιουρούκ(η)*, [τουρ. yürük(=φυλή τουρκομένων)].
- γιουρούκ(ι)**, το· το τρέξιμο για φυγή, *φιβγάτι γιουρούκ(ι) που δω σιαπάν*, [*γιουρου- ντάου*, δεσ και *γιούρουν*].

- γιούρουμ, γιούρουν**· τύποι που χρησ. ως πρ. του *γιουρουντάου*· *κι γιούρουν στον τρουβά ...* = ορμάτε στον τρουβά (να φάμε)· *άντι γιούρουμ να φάμι*, (Νιγρ.), [*γιουρουντάου*].
- γιουρουντάου, -ώ**· ρ., *γιουρουντούσα, γιουρούντσα*, ορμώ, ξεκινώ για επίθεση, πρ. *γιούρουμ/γιούρουν*, αλλ. *γιρουντώ*, [τουρ. *yürümek*(=ξεκινώ για περπάτημα)].
- γιουρτάν(ι)**, το· γιορτάνι, περιδέριο, αρμαθιά με χάντρες για γυναικείο στολίδι, αλλ. *γκιουρτάν(ι)*, [τουρ. *yordan*].
- γιουρτανούσα**, η· γυναίκα στολισμένη με *γιουρτάνια*, αλλ. *γιουρτανού, γιορτανούσα, γκερτανούσα, γκιουρτανούσα*, δεσ *γκερτανούσα*, [*γιουρτάν(ι)*].
- γιουρτιρός, -ρή, -ό**· γιορτινός, *για γιουρτιρά τα είχαμι*, [αρχ. έορτή > γιορτή].
- γιουρτούδα**, η· μικρή, ασήμαντη γιορτή, [αρχ. έορτή > γιορτή].
- γιουφκάδια**, τα· λαζάνια, δεσ *φύλλα*, [τουρ. *yufka*].
- γιουφτέλ(ι)**, το· γυφτάκι, [*γιούφτους*].
- γιουφτίτκος/γιούφτκος, -κ(η), -κου**· γύφτικος, [*γιούφτους*].
- γιουφτόκαρφα**, τα· καρφιά από πολύ μαλακό μέταλλο και φαρδύ κεφάλι, λεγόταν ότι με τέτοια καρφιά σταύρωσαν το Χριστό οι *γιούφτ(οι)*.
- γιούφτος, -φτσα, -φτούδ(ι)**· γύφτος, δεσ πρμ. 63 και πρμ. φρ. 47, [Αιγύπτιος > γύφτος].
- γιούφτας τα βζια**, τ'ς· είδος *γαλασιδάς* του γένους *Euphorbia*, [*γιούφτσα + βζι*].
- γιουφύρ(ι)**, το· γεφύρι, υποκ. το *γιουφυρούδ(ι)*, αλλ. το *γκιφύρ(ι)*, [αρχ. γέφυρα].
- γιούχα**· επιφ. αποδοκιμασία, χλευασμού, [τουρ. *yuha*].
- γιάζου**· δεσ *γιάζου*.
- γιάνιου**, το· χρώμα βαθύ γαλάζιο, ως υφαντό ήταν το υφαντό που είχε γαλάζιες αλλά και κόκκινες, με τις γαλάζιες σε υπεροχή, γραμμές σε *άσπρις μάνις*, υποκ. το *γιρανούδ(ι)*, π.χ. το κόκκινου *γιρανούδ(ι)* είχε σε κάθε μάνα μία κόκκινη ρίγα και πολλές (4, 6, 8) γαλάζιες, [Λ.Αν. ίσως από το σχήμα αρχ. ἄηρ > ἄερας ἄγέρας > μσν. ἡεράνεος, Λ.Ακ. βυζ. γεράνιος].
- γιρεού**· ρ., *γέριβα, γέριψα*, γίνομαι γερός, αναρρωνώ, *μη στιναχουριέσι κι θα γιρέψς σιγά-σιγά*, [αρχ. ὑγιηρός > μσν. γερός > γερεύω].
- γρινέ**· σαν, στη θέση κάποιου άλλου, [τουρ. *yerine*(=θέση)].
- γινώ**· ρ., *γιννούσα, γέρασα*, γίνομαι γέρος, περνά η ηλικία μου, [αρχ. γηράσκω > βυζ. γερω > γερνώ].
- γιρου**· 1. ως πρώτο συνθ. από το γερός, π.χ. *''γιρουφκιαγμένους''*.
2. ως πρώτο συνθ. από το γέρος, π.χ. *γιρουζούρας*.
- γιρουλαδάς**, ο· ο σπαγοραμμένος, ο υπερβολικά τσιγκούνης, [*γιρου-* 2 + *λάδ(ι)*].
- γιουμπαμπαλής**, ο· ο γέροντας που είναι πολύ καλά στην υγεία του, [*γιρου-* + *μπαμπαλής*(δεσ *μπάμπαλου*)].
- γιουντάδης**, οι· γέροντες, γέροι, [αρχ. γέρον].
- γιουντάθκος, -κ(η), -κου**· γεροντικός, *γιουντάθακα καμώμωτα*, [*γιουντάδης*].
- γιουντάου, -ώ**· ρ., δεσ *γιουρουντάου*.
- γιουξούκς**, ο· γέρος ανόητος, [*γιρου-* + *ξικς*].
- γιουξούρας**, ο· γεροξούρας, χλευαστ. προσωνυμία γέρου, αναιδής, ανόητος, καταγέλαστος γέρος, στη Νιγρ. και *γιουξούρας*, [αρχ. ἔξωρος(=παράκαιρος) > μσν. γέρος + ξούρας > γεροξούρας].

- γιρτός, -τιά**{-ιά}, **-τό**· γερτός, αυτός που γέρνει προς τη μια μεριά, *του κουφίν(ι) είνι γιρτό*, [γέρνου].
- γ(ι')του**· επιφ., για το γαργάλημα του μωρού, *πάει λαγός να πει νιρό απ' τ'ς μπιμπουδάς του λιμό, γ(ι')του, γ(ι')του, γ(ι')του*, (Ν.Π.γ' τρ. 726.0), [ηχοπ. λ.].
- γιγουβάδης**, οι· ιεχωβάδες, [εβρ. Ιεχωβάς(=θεός)].
- γιώμα**, το· το λέρωμα, ο λεκές, [γιώνου].
- γιώνου**· ρ., *έγιουνα, έγιουσα, γιώθκα*, γιώνω, λεκιάζω, *έγιουσις του κάμσου σ'*, [αρχ. ἰδς(=σκουριά) > ἰώνω, (Λ.Αν. λήμμα γ ουρανικό)].
- γιώσ(ι)μου**, το· λέκιασμα, [γιώνου].
- γκα**· λ. που αποδίδει τις φωνές των μικρών πουλιών όταν τα ταΐζει η μάνα τους, *μτφ. η μεγάλη επιθυμία για κάτι, μι τιαυτήν την ξέρα γκα κάνουν για βρουχή = με αυτήν την ξέρα επιθυμούν πολύ να βρέξει*, [ηχοπ. λ.].
- γκαβάδ(ι)**, το· περιπ. ο τυφλός, [γκαβός].
- γκαβαλίνα**, η· καβαλίνα, κοπριά αλόγου, [λατ. cavalinus(=αλογίστιος)].
- γκαβαλουγιάς**, ο· *γκαβό* άλογο, γενικά το γέρικο και άχρηστο άλογο, υβρ. το άτομο που δε βλέπει καλά, [γκαβός + άλουγου].
- γκαβγκίζου**· ρ., *γκάβγκιζα/γκάβγκιζα, γκάβγκιζα/γκάβξα*, γαβγίζω, δεσ πρμ. 159, [από τον ήχο γαβ-γαβ].
- γκάβγκισμα**, το· γάβγισμα, *αλλ. γκάβγκισμα*, [γκαβγκίζου].
- γκαβέλου**, η· η *γκαβιά*, [γκαβός + -έλου].
- γκάβλα**, η· καύλα, η ερωτική επιθυμία, [γκαβλί].
- γκαβλί**, το· το πέος, η άκρη του πέους, [αρχ. καυλός].
- γκαβλιάρς, -ρα/-ρου**· ο μανιακός, -κή στον έρωτα, [γκάβλα].
- γκαβόλαμπα**, η· μικρή λάμπα πετρελαίου χωρίς λαμπογυάλι που χρησιμοποιούσαν στο *σπάσ(ι)μου* τη νύχτα, *αλλ. γκαζόλαμπα, πιρπατάρκ(η) λαμπούδα*, [γκαβός + λάμπα(δεσ λαμπούδα)].
- γκαβός, -βιά, -βό**· τυφλός, δεσ πρμ. 71, 294, 319, *...πάρι τώρα τ' γκαβαλέξου*, (πρμ. 90), [λατ. canus].
- γκαβουμάρα**, η· στραβομάρα, απροσεξία, νύστα, *μ' ήρτι γκαβουμάρα κι δεν είδα τι-πουτα*, [γκαβός].
- γκαβουσιαπέρας**, ο· ο αλλοίθωρος, (Νιγρ.), [γκαβός + *σιαπέρα*].
- γκαβόψαρου**, το· το μπαγιάτικο ψάρι, το ψάρι με τα θολά μάτια, [γκαβός + *ψάρ(ι)*].
- γκαβώνου**· ρ., *γκάβουνα, γκάβουσα, γκαβώθκα*, γκαβώνω, τυφλώνω, *κάνω κάποιον να μη βλέπει προσωρινά, πάρι τ' λάμπα 'π' τα μάτια μ', μι γκάβουσις*, ως παθητ. *γκαβώνουμι* σημ. και νυστάζω, *άντι γκαβώθκις, πάνι να κοιμηθείς*, [γκαβός].
- γκαγκαβού(η)ζς, -βούζου, -βούζ(ι)κου**· χαζός, δεσ *γκαγκάφου*, [τουρ. gagavuz].
- γκαγκανέλ(η)ς**, ο· δυτικός άνεμος, που έφερνε συνήθως βροχή, [τουρ. kağan (=βασιλιάς) /kağanlık (=βασιλεία), με την έννοια ότι ο αέρας προέρχεται από εκεί που βασιλεύει ο ήλιος, από τη δύση].
- γκαγκαριάρκους, -κ(η), -κου**· αυτός που έχει *γκάγκαρα*, ο αγκαθωτός, *γκαγκαριάρκου δικανί(ι) = ραβδί που έχει αγκάθια, όπως το ραβδί από παλιουριά*, δεσ δ.δ 1 στχ. 17, [γκάγκαρου].
- γκάγκαρου**, το· γενική ονομασία φ. με αγκάθια, εκτός από το *ασπράγκαθου*, όπως το *γαδράγκαθου*, ο κάρδος (Carduus), το κίρσιον (Cirsium) κά· *μτφ. κάθε τι που*

- χάνει την απαλή επιφάνειά του, *ξιράθηκαν τα χέρια μ', γκάγκαρον γίνκαν*, **[1. αρχ. κάγκανον(=κατάξηρον), δεσ *καρκάδ(ι)*, 2. τουρ. *gaga*(=ράμφος)].
- γκαγκάτσια**, τα· ασθένεια των ζώων, που εκδηλωνόταν με φουσκώματα και πληγές στο στόμα, **[τουρ. *gaga*(=ράμφος, άκρα)].
- γκαγκάφου**, η· χαζή, χαϊβάνι, θηλ. του *γκαγκαβού(η)ζς*.
- γκάζγκα**, η· πρόλοβος των πουλιών, σγάρα, [βουλ. *guska*].
- γκαζέλ(ι)**, το· αλλ. *γαζέλ(ι)*, είδος τραγουδιού, *πήρι ένα γκαζέλ(ι) κι βούηξι τόπους*, [τουρ. *gazel* (=λυρικό ποίημα)].
- γκάζ(ι)**, το· φωτιστικό πετρέλαιο, *να λίγου γκάζ(ι) για να πουρέψτι*, [γαλλ. *gaz*].
- γκαζιές**, οι· δεσ *γαζιές*.
- γκάζ(ι)κό**, το· κατά το *λαθκό*, το δοχείο για το γκάζ(ι), [γκάζ(ι) + -κό].
- γκαζιρό**, το· λαδωτήρι, μικρό δοχείο για το λάδωμα της ραπτομηχανής, [γκάζ(ι)].
- γκαζόλαμπα**, η· αλλ. η *γκαβόλαμπα*, [γκάζ(ι) + λάμπα(δεσ *λαμπούδα*)].
- γκαϊλα**, η· καλιακούδα, κάργια, *Corvus monedula*, [Λ.Ηπ. μsn. γαγύλα ή γαγύλα, "Βιθυνοί και Θραῖκες γαγύλας και κολιοὺς ἐσθίουσι"].
- γκαϊλές**, ο· στενοχώρια, ενδιαφέρον, έγνοια, *εμ δεν έχου άλλουν γκαϊλέ, σένα θα θμούμι*, δεσ πρμ. 141, [τουρ. *gaile*].
- γκαϊρέτ(ι)**, το· θάρρος, ζήλος, φιλοτιμία, ενθουσιασμός, [τουρ. *gayret*].
- γκαϊτές** ο· σκοπός, τραγούδι, [τουρ. *gaye*].
- γκάλιος**· η λ. χρησ. ως όν. σκύλου, *ο γκάλιος όλο τριγυρνά κι ανάπαψη δεν έχει*, (Ν. Π.γ' τρ. 483.0), [βλάχ. γκάλιος (=παρδαλός)].
- γκάμ(ι)**, το· καημός, μελαγχολία, σφοδρή επιθυμία, κέφι, *άχτι, φτος τραγδά μι γκάμ(ι)*, [τουρ. *gam*].
- γκανταϊφ(ι)**, το· το γλυκό κανταϊφι, [τουρ. *kadayif*].
- γκαντιφάκ(ι)**, το· αλλ. το *κατιφάκ(ι)*, το *κατιφούδ(ι)*.
- γκαντιφές**, ο· αλλ. ο *κατιφές*.
- γκάπα-γκούπα**· λ. που αποδίδει τον ξυλοδαρμό, το χτύπημα με τσεκούρι κλπ., [ηχοπ. λ.].
- γκαργκαλώ**· ρ., *γκαργκαλούσα, γκαργκάλτσα/-λιζα, γκαργκαλήθκα*, παθ. *γκαργκαλιούμι/γκαργκαλιέμι, γαργαλώ*, [αρχ. γαργαλίζω].
- γκαρντά(η)ςς, -ντασίνα**· αδερφός, αλλ. το *γκαρντάσ(ι)*, ο *καρντά(η)ςς*, [καρντά(η)ςς].
- γκαρντουρόμπα**, η· ντουλάπα για ρούχα, αλλ. *καρδουρόμπα*, [ιταλ. *guardaroba*].
- γκάσα**, η· καρπός της *σ(ν)καμνιάς*, μούρο, [βουλ. *galtsa*(=μουριά)].
- γκασιά**, η· μουριά, *σ(ν)καμνιά*, [γκάσα].
- γκατζιόλ(ι)**, το· γαιδούρι, [Λ.Ηπ. γκατζέλα, γκαζέλι < γαλλ. *gazelle* (=δορκάς)].
- γκβάρ(ι)**, το· κουβάρι, μεγεθ. η *γκβάρα*, δεσ *κβάρ(ι)*.
- γκδι**, το· γουδί, γουδοχέρι, στη Νιγρ. μτφ. το πέος, *ανάθιμα του γκδι που σι στοίβαξι* = ανάθεμα σ' αυτόν που σε γέννησε, [αρχ. ἰγδῖς > μτγν. ἰγδῖον > γουδί].
- γκδούν(ι)**, το· κουδούνι, δεσ πρμ. 268, η λ. χρησ και μτφ., *γκδούνια θα μας κριμάσουν* = θα γίνουμε ρεζίλι, [αρχ. κώδων > κουδούνι (> *κουδούν(ι)*) > *γκδούν(ι)*].
- γκδών(ι)**, το· το κιδώνι σε φρ. ειρων., *αμ δε δα σι δώσου, του γκδών(ι) θα σι δώσου*, [αρχ. κιδώνιον].
- γκέλ(ι) αμάν**· επιφ. χορευτικό, δεσ δημ. τρ. 10, [τουρ. *gelen*(=έρχομαι) + *αμάν*].

- γκέμ(ι)**, το· χαλινός, πληθ. τα *γκέμνια* = οι ιμάντες των χαλινών, *πιάσ' τα γκέμνια γι-ρά κι μη φουβάσι*, [τουρ. gem].
- γκέο, γκέο, Φράγκισσα Βαγγέλω**· αλλ. το παιγν. *γκέο-παγκέο*.
- γκέο-παγκέο**· αλλ. το παιγν. *ένα λεπτό κρεμμύδι*, [από το τραγ. του παιχνιδιού].
- γκερτανούσα**, η· η *γιουρτανούσα*, *πέρδικά μου γκερτανούσα πέρδικά μου πλανιαστή*, (Ν.Π.γ' τρ. 142.1), [γιουρτανούσα].
- γκιβιντζές**, ο· γυναίκα με ελευθέρια ήθη, *πουτάνα*, [τουρ. geveze(=αδιάκριτος)].
- γκιζγκίν(ι)**, το· τριγύρισμα, σουλατσάρισμα, [τουρ. gezgin].
- γκιζγκιντζής, -ντζού, -ντζίθκου**· σουλατσαδόρος, αυτός που όλο τριγυρνά, που δε στρώνεται στη δουλειά, [γκιζγκίν(ι)].
- γκιζέρ(ι)**, το· άσκοπο τριγύρισμα δώ και κεί, η περιπλάνηση στους δρόμους, [γκιζι-ράου].
- γκιζιράου**· ρ., *γκιζιρούσα, γκιζέρσα*, τριγυρνά εδώ κι εκεί άσκοπα, [τουρ. gezi(=περιοδεία)].
- γκιζιρνάου**· ρ., *γκιζιρνούσα, γκιζέρτσα*, δεξ *γκιζιράου*.
- γκιζιρτζής, -τζού, -ίθκου**· αυτός που συνέχεια *γκιζιρά(ει)*, [γκιζιράου + -τζής].
- γκι(ι')κ**· λ. που αποδίδει τον ελάχιστο ήχο που βγαίνει από το στόμα του ανθρώπου, ό,τι η κ. λ. *κιχ, δε δα καντς γκ(ι')κ φουκαρά μ', γιατί δα μας ακούσουν*, [τουρ. gik(=λαλιά)].
- γκίλι-γκίλι**· λ. που χρησ. οι μανάδες όταν γαργαλούν τα μωρά τους για να τα κάνουν να γελάσουν, αλλ. *γκούλιου-γκούλιου*.
- γκιμινιά**, τα· παπούτσια χωρίς κορδόνια, (προσφ.), αλλ. *τουλούμπις*, [τουρ. yemeni(=ελαφρό παπούτσι αγροτών), **τουρ. gemi(=πλοίο), το σχήμα τους σαν βάρκα].
- γκιμίσια**, τα· δεξ *γκιουμίσια* και *χασμίσ(ι)*.
- γκιντί**· λ. που χρησ. ως βρισιά, *α ρα γκιντί σουρτούκ(ι)*, [τουρ. gidı(=κάνω το ρουφιάνο, άτακτος, παλιάνθρωπος)].
- γκιντί χαλανάδης**· η φρ. χρησ. ως βρισιά, παλιοτεμπέληδες, παλιάνθρωποι, δεξ και *χαλανά γκιντί*, **[γκιντί + τουρ. hal(=στενοχωρώ) + ana(=προέλευση), σε ελ. απόδοση, παλιάνθρωπος που είναι πηγή στενοχώριας].
- γκιόλα**, η· μικρός λάκκος με νερό, η *μπάρα*, [τουρ. göl(=λίμνη)].
- γκιολ καρπούζια**· στρόγγυλα καρπούζια, δεξ *γκιουλές*.
- γκιόσα/γκιόσου**, η· γίδα με μουντό χρώμα, που είχε στο μέτωπο μια ανοιχτόχρωμη βούλα, προβατίνα με μεγάλο τρίχωμα, [σλ. kozje].
- γκιουβιντίζουμι**· ρ., *γκιουβιντίζουμαν, -ντίσκα*, εμπιστεύομαι/βασίζομαι στον εαυτό μου, *καμπαρντίζου*, [τουρ. güven-mek(=εμπιστεύομαι)].
- γκιούζ(ι)**, το· η κατσάδα, το μάλωμα, το *παραμάζουμα*, *μι τράβηξι ένα γκιούζ(ι) κι ούτι κατάλαβα πότι έφκα*, [τουρ. güz(=ρόπαλο)].
- γκιούζια**, τα· φύλλα καπνού κακής ποιότητας, με σκούρο χρώμα, [τουρ. güzey(=σκοτεινός)].
- γκιουζιλίμκου, -κ(η), -κου**· πολύ όμορφος, πολύ ωραίος, [τουρ. güzel(=ωραίος, όμορφος) + τουρ. kat. -im(=είμαι, μου, δικός μου) + -κους].
- γκιουζλιμές**, ο· μέθοδος για άνοιγμα φύλλων πίτας, σύμφωνα με την οποία βάζουν 5-6 πιτάκια το ένα πάνω στο άλλο και τα ανοίγουν όλα μαζί σε ένα πολλαπλό φύλλο, [τουρ. güzlimek].

- γκιουλές**, ο· στρόγγυλο καρπούζι, δεσ και *γκιολ καρπούζια*, [τουρ. gülle(=μπάλα κα-
νονιού)].
- γκιουλιμέν(η)**· τριανταφυλλένια, η λ. χρησ. μόνο στα γυρίσματα δημ. τρ., *βρέχ(ει)
ουρανός, γκιουλιμέν(η) αμάν αμάν*, (Ν.Π.γ' τρ. 12.0), *[τουρ. gül(=τριαντάφυλλο,
ρόδο) και επίδραση της λ. ζουλιμέν(η)].
- γκιουλμές**, ο· πρόστυχη γυναίκα, [τουρ.gül-mek(=γελώ) > τουρ. gülmek(=αυτό που
είναι αντικείμενο χλευασμού, περίγελο, ατιμασμένος)].
- γκιουλ μπαζές**· κήπος με τριανταφυλλιές, [τουρ. gül(=τριαντάφυλλο) + μπαζές].
- γκιουμές**, ο· συστάδα θάμνων, *άι να βρεις του φιδ(ι) μες στου γκιουμέ*, [τουρ. küme
(=συστάδα δέντρων)].
- γκιούμ(ι)**, το· δοχείο από μέταλλο για νερό/γάλα, υποκ. το *γκιουμούδ(ι)*, [(Π.Κ.),
λατ. cucuma > μτγν. κουκούμιον > μσν. κουκούμιν > τουρ. güğüm > διάλ. τουρ.
güm].
- γκιουμίσια**, τα· τα σταφιδοστάγαλα που ψώνιζαν από το πανηγύρι, αλλ. *γκιμίσια*,
στην Τερπνή *γιουμίσια*, δεσ και *χασμίσ(ι)*, *[τουρ. yemis(=φρούτα γενικώς, μήλα,
χουρμάδες, σταφίδες κλπ.)].
- γκιουμπέκι**, το· τρόπος επεξεργασίας των ξηρών φύλλων του καπνού, με τον οποίο
το σύνολο της παραγωγής χωρίζονταν σε *μαζούλ(ι)*, *ρουφούζ(ι)* και *κότρα*, ενώ
υπήρχαν και άλλοι τρόποι επεξεργασίας, όπως το *σαρά πασάλ(ι)*, η *τόγκα*, [τουρ.
göbek(=παραγωγή)].
- γκιουρέσ(ι)**, το· πάλεμα, αγώνας πάλης, αλλ. *γκιρέσ(ι)*, [τουρ. güres(=πάλη)].
- γκιουρλούκ(ι)**, το· τόπος γεμάτος θάμνους, *μη σβαίνς στου γκιουρλούκ(ι)*, [τουρ.
gülük(=αφθονία)].
- γκιουρλουντάου**, -ώ· ρ., *γκιουρλουντούσα*, -λούτσα, ρίχνω κάτι με ορμή, αφήνω το
νερό απότομα να τρέξει ορμητικά, *[τουρ. gürleme(=βροντώ)].
- γκιουρτάν(ι)**, το· αλλ. το *γιουρτάν(ι)*, [*γιουρτάν(ι)*].
- γκιουρτανού**, η· αυτή που φορεί πολλά *γκιουρτάνια*, πληθ. οι *γκιουρτανούσις*, αλλ. η
γιουρτανούσα.
- γκ(ι')ρ-γκ(ι')ρ**· γκρίνια, *ραγάνα*, *ούλου γκ(ι')ρ-γκ(ι')ρ*, *μ' έφαγες*, [ηχοπ. λ.].
- γκ(ι')ργκλας**, ο· λάρυγγας, [1. **κουτσ. gırlak(=λάρυγγας), 2. *γκιργκλιάνους*].
- γκιργκλιάνους**, ο· χόνδρος της τραχείας του σφαχτού, γενικότερα ο λάρυγγας, αλλ.
γκ(ι')ρκλας, [λατ. cartilago] > κουτσ. gārlean, (Π.Κ.)].
- γκιρέσ(ι)**, το· δεσ *γκιουρέσ(ι)*.
- γκιρίζ(ι)**, το· μικρό αυλάκι στο χώμα για να φεύγουν τα νερά, το άνοιγμα σε μεσό-
τοιχο αυλής, από όπου περνούν τα νερά της βροχής από τη μια αυλή στην άλλη,
ανοίξει ένα γκιρίζ(ι) να βγουν τα νιρά 'π' τ'ν αυλή, δεσ και *νιρούγια*, [τουρ. geriz
(= αυλάκι, οχετός, αποχετευτικός σωλήνας)].
- γκ(ι')ρτ-μ(ι')ρτ**· συνεχής γκρίνια, *ούλου γκ(ι')ρτ-μ(ι')ρτ είνι φτην γναίκα*, [τουρ. girt
(= διαπεραστικός ήχος) + mürt(= πεθαμένος)].
- γκίτσα**, η· καβγατζού, *αρά τι δλεια είχισ μι κείν(η) τ' γκίτσα*; *[όν. Γεωργία > *Γίτσα*
> *Γκίτσα*, από το γεγονός ότι κάποια Γεωργία ήταν καβγατζού].
- γκιφύρ(ι)**, το· δεσ *γιουφύρ(ι)*.
- γκιών(η)ς**, ο· το πουλί γκιώνης, [αλβ. g'on].
- γκλάββα**, η· το μυαλό, το κεφάλι, [σλ. glava].

- γκλαβανή**, η· κλαβανή, είδος καταπακτής για τη σύντομη και ασφαλή επικοινωνία ανάμεσα σε ορόφους, [γκλάββα].
- γκλαγκάνα**, η· είδος καλπασμού, στον οποίο ακούγονταν τα *λαγκόνια* του αλόγου, που ήταν διαφορετικός από το *αραβάν(ι)* και το τρέξιμο στα *τέσσιρα*, **[αρχ. κλαγγαίνω(L.Sc. άναγνωστέον κλαγγάνω), από όπου και η λ. κλαγγή].
- γκλακ**· λ. που αποδίδει την κατάποση και το *ξιρουκατάπμα*, (Νιγρ.), [ηχοπ. λ.].
- γκλάρους**, ο· πελαργός, λελέκι, δεξ Ν.Π.γ' τρ. 753.0, [αρχ. λάρος > μγν. γλάρος].
- γκλάρου σκουρδαλιά**, τ'· το κροτάλισμα του πελαργού, παιχν. στο οποίο τα παιδιά χτυπούσαν ρυθμικά τα δόντια τους, μιμούμενα τον ήχο των πελαργών.
- γκλάρου τα πιρόνια**, τ'· φ. του γένους *Geranium*, με μωβ λουλούδια και καρπούς που μοιάζουν με το ράμφος του *γκλάρου*, δεξ κ. γεράνιον.
- γκλάρου τα σταφύλια**, τ'· αγριόχορτο με λογχοειδή φύλλα και άνθος με μωβ λουλούδια, κ. βολβολούλουδο, σταφύλι του Υάκινθου, *Muscari neglectum*· το άνθος του δείχνει να μοιάζει με ένα μικρό τσαμπί σταφυλιού ή με ένα βατόμουρο, [γκλάρους + σταφύλι(ι)].
- γκλαρώνου**· ρ., *γκλάρουνα*, *γκλάρουσα*, *γλαρώνω*, *νυστάζω*, *γκλάρουσαν τα μάτια μ'*, [αρχ. ίλαρός > γλαρώνω].
- γκλέφαρα**, τα· βλέφαρα, [γκλέφαρου].
- γκλέφαρου**, το· μέτωπο, *μι βάρισι στου γκλέφαρου*, [αρχ. βλέφαρον > γλέφαρο].
- γκλικ-γκλικ**· η κατάποση στην νηπ. γλώσσα, δεξ *γκλακ*, [ηχοπ. λ.].
- γκλιούμι, -ιέμι**· ρ., *γκλιούμαν*, *γκλίσκα/γκλίθκα*, *κυλιέμαι*, *μ' αρέζ(ει) να γκλιούμι στα χουρτάρια*, παθ. του ρ. *γκλω*.
- γκλίσ(ι)μου**, το· το κύλισμα, *δω είνι γκλίσ(ι)μου 'πού γαδούρ(ι)*, [γκλώ].
- γκλισταριά**, η· 1. κύλισμα, το μέρος που κυλιούνται τα γαϊδούρια, οι λαγοί, τα αγριογούρουνα κ.ά., *μια γκλισταριά τόπος* = πολύ μικρή έκταση, όσο πιάνει το κύλισμα ενός ζώου, π.χ. του γάιδαρου, [γκλώ].
2. γλίστρημα, *έκανα μια γκλισταριά, θαλά έβγαζα του πουδάρι μ'*, δεξ *μπλασταριά*, [γκλιστράου].
- γκλίστου**· κύλισέ το, πρ. του ρ. *γκλω*.
- γκλίστρα**, η· γλίστρα, γλίστρημα, γλιστερό μέρος, παιχν. με γλίστρημα σε γλιστερές επιφάνειες, [γκλιστράου].
- γκλιστράου, -ώ**· ρ., *γκλιστρούσα*, *γκλίστρισα*, *γλιστρώ*, πρ. *γκλίστρα*, [αρχ. λίστρον (=γυαλιστήρι) > γλιστρώ].
- γκλίτσα**, η· ραβδί με γύρισμα στη κορυφή, για να πιάνουν οι τσομπάνηδες τα πρόβατα ή τα γίδια, [αρχ. άγκύλη > άγκυλίτσα > γκλίτσα].
- γκλος**, ο· μεγάλη μπίλια γυάλινη, μεγάλη *τζιτζιλόνα*, αυτή που χειρίζονταν οι παίκτες στις βολές τους και ήταν μεγαλύτερη από τις άλλες μπίλιες των παιχνιδιών, υποκ. το *γκλούδ(ι)*, **[1. *γκλω*, 2. λατ. *globus*(=σφαίρα)].
- γκλονγκούδ(ι)**, το· επιτυχία στο *τροπούδι*, όταν ένας παίχτης έβαζε όλα τα κέρματα μέσα στην τρύπα, *αλλ. γκονγκούδ(ι)*, [ηχοπ. λ. από τον ήχο *γκλούκ* της κατάποσης].
- γκλουκ-γκλουκ**· λ. που αποδίδει την κατάποση, *αλλ. γκλακ*.
- γκλω**· ρ., *γκλούσα*, *γκύτσα/-λσα*, *γκλίθκα/γκλίσκα*, *κυλώ*, πρ. *γκύλα*, *γκλάτι*, *γκόλτσι*, *γκλίσι*, *γκλίσι*, *γκλιθούς*, [αρχ. κυλίω].
- γκλώξα**, η· λόξυγκας, (Νιγρ.), *αλλ. γλότσακας*, *γλώτσακ*, *λότσακας*, [αρχ. κλώξω(=βγά-

- ζω τραχιά φωνή) + λὺγξ(=λάρυγγας) > κλωξος (> λόξυγγας)].
- γκντια**, η· η κοντή, η *κουντιά*, (Νιγρ.), [*κουντιά* > (κ'ντια) > γκντια].
- γκντίνα**, η· λακούβα δίπλα σε αυλάκι νερού, που δεν επικοινωνεί άμεσα με το αυλάκι, γεμίζει όμως με νερό που αναβλύζει, [τουρ. gidim(=στάλα-στάλα)].
- γκόγκανους**, ο· κουτός, (Νιγρ.), αλλ. *κόγκανους*, **[τουρ. gonk(=κύμβαλο), με τη μτφ. σημ. φτος είναι τινικές, όπως στη φρ. κύμβαλον ἀλαλάζον].
- γκον γκουλιάρ(ι)**· εντελώς γυμνός, τσίτσιδος, [τουρ. göh(=τομάρι) + *γκουλιάρ(ι)*].
- γκόστρικας**, ο· ο *μπόστρικας*.
- γκούβα**, η· γούβα, ομαδ. παιγν. (Νιγρ.), στο οποίο ένας παίχτης προσπαθούσε να *ρίξ(ει) ένα τινέκ(ι)* σε μία τρύπα, ενώ ένας άλλος προσπαθούσε με ένα *τσιουμάκ(ι)* να το απομακρύνει, δεξ και *γκούμακας*, παρόμοιο η *λιμουνόπιτσα*, παραλλαγή του η αρχ. τρόπα, [μτγν. κύβη(=κεφαλή) > μσν. γουβὰς > γούβα].
- Γκουβιζνότης**· ο καταγόμενος από το χωριό *Γκιουβέλτζια*, το σημερινό Φιλαδέλφιο στην περιοχή του Σοχού· *Σαϊτιώτε μου, διαβάτη μου, και συ ρε Γκουβιζνότη*, (Ν.Π. γ' τρ. 318.0).
- Γκουβιντάρ(ι)**, το· παλιός οικισμός της Σούρπας στο βουνό, [1. **τουρ. güiven(=ασφάλεια) + dar(=κατοικία, χώρα), με την σημ. ότι είχαν μέσα στο βουνό ασφαλείς κατοικίες. 2. (Π.Κ.) σλ. govodo(=βόδι) > govodar(=αγελαδάρης)].
- γκουγκνάς**, ο· το βάζο του γλυκού (Νιγρ.), **[τουρ. göğüs = στήθος, κόρφος].
- γκουγκντάς**, ο· το βαρίδιο στο καντάρι, που συρόταν πάνω στο βραχίονά του και φαινόταν να αιωρείται, στη Νιγρ. *γκούκδας*, **[τουρ. gök(=ουρανός) + das(=μαζύ, με)].
- γκουγκουδ(ι)**, το· μικρό ουζοπότηρο, *τινικιδένιου κουσ(ι)πινταρούδ(ι)*· *ήπιαμι απού ένα γκουγκουδ(ι)*, αλλ. το *γκλουγκουδ(ι)*, [*γκλουγκουδ(ι)*].
- γκουγκουχτούρα**, η· το πουλί δεκοχτούρα, άγριο περιστέρι, *Streptopelia decaocto*, **[συμφ. τουρ. göçkusu + δεκοχτούρα].
- γκουζγκουνεού**· ρ., *γκουζγκούνιβα*, -*νιψα*, ως επισκέπτης, δεν στέκομαι ήσυχος και ψάχνω αδιάκριτα, ερευνώ, παρατηρώ, [τουρ. kuzgun(=αναζητώ λεία)].
- γκουζγκούν(η)ς, -νου, -νκου**· αυτός που *γκουζγκουνεύ(ει)*.
- γκουλιάρα**, η· κότα χωρίς φτερά στο λαιμό, πίτα χωρίς το πάνω φύλλο, δεξ *γκουλουμπαρίνα*, [*γκουλιάρ(ι)*].
- γκουλιάρ(ι)**, το· άφτερος νεοσσός, το βρέφος, υποκ. *γκουλιαρούδ(ι)*, μεγεθ. *γκουλιάρας*, **[αρχ. ἀγλις > *ἀγλίον > γουλί(=οτιδήποτε γυμνό) + -άρ(ι), γ > γκ].
- γκούλιου-γκούλιου**· δεξ *γκίλι-γκίλι*.
- Γκουλιουμαρνάκα**, η· ποτάμι στο βουνό της Τερπνής και της Νιγρίτας, το μεγάλο ρέμα, αλλ. *Γκουλιμαρνάκα*, *Γκουλιαμαρνάκα*, στη Νιγρ. και *Γκουλ(ι)μαρνάκα* *Γκουλμαρνάκα*· *κάτου στα Λουτρά κάτω στη Γκουλμαρνάκα*, (Ν.Π.γ' τρ. 511.0). ** [τουρ. gul(=δράκος)/γκούλιους(=σωματώδης, μεγάλοςσωμος) + ma(=νερό) + ρνάκι + -ακα > *γκουλιουμαρνάκα*, σε ελ. μετ. μεγάλο ρέμα ή δρακόρεμα, για άλλες εκδοχές δεξ Ν.Β. σ. 147].
- γκουλιούρου**, η· η ελευθεριάζουσα γυναίκα, στην κυριολεξία η γυναίκα που εύκολα γίνεται *γκουλόμπαρ(η)*, [*γκουλιάρ(ι)*].
- γκούλιους, γκουλιώ**· σωματώδης, *κείν(η) γκουλιώ*, *πού γένιτι κουμάντα*, (Νιγρ.), [τουρ. gul(=δράκος)].

- γκουλόμπαρους, -ρ(η), -ρου**· γυμνός, τσίτσιδος, δεσ πρμ. φρ. 37· για ζώο, χωρίς σαμάρι, *γκουλόμπαρου γαδούρ(ι)*, [1. **συμφ. *γκουλιάρ(ι)* και τουρ. *bar*(=ύφασμα για επενδύτη), 2. (Π.Κ.) σλαβ. *golobar*].
- γκουλουμπαρίζουμι**· ρ., *-ρίζουμαν, -ρις(η)κα*, ξεγυμνώνομαι, *μι τέτοιον κηρό τι μι γκουλουμπαρίσκis κι βγήκis όξου*; [*γκουλόμπαρους*].
- γκουλουμπαρίνα**, η· πίτα με κολοκύθια, χωρίς το πάνω φύλλο, που γίνεται με αλεύρι, *κουλόκθα*, σιμιγδάλι, ζάχαρη αβγά και λάδι, αλλ. *γκουλιάρα*, [*γκουλόμπαρους*].
- γκούμακας**, ο· παιχν. ανάμεσα σε δυο παίχτες, στο οποίο μετρούσε η ευστοχία στο ρίζιμο μιας μπάλας μέσα σε μια μικρή λακούβα και η ποινή για τους χαμένους ήταν η *καβάλα*, δεσ και *γκούβα*, [τουρ. *güm*(=κοιλότητα) + *-ακας*].
- γκουμουτούρνα**, η· είδος θάμνου, που τα φύλλα του μοιάζουν με το τριφύλλι, [;].
- γκουμπίλου**, η· η χοντρή, η γυναίκα με χοντρό πισινό, [τουρ. *göbel*(=ανάχωμα)].
- Γκούντιλι**, το· το παλιό όνομα του χωριού Βαμβακούσα, [M.T. *gudeli*].
- Γκουντιλνός, -νιά, -νό**· ο κάτοικος του χωριού *Γκούντιλι*.
- γκουντουβάς**, ο· κοντός, υποκ. *γκουντουβούδ(ι)* = κοντό για την ηλικία του παιδι, **[συμφ. αρχ. *κοντός* + *κουβάς*].
- γκουντουρντίζου**· ρ., *γκουντουρντίζα, -ρτσα*, εξοργίζομαι, τρελαίνομαι, εξαγριώνομαι αλλ. *κουντουρντίζου, γκουντούρτσι* *στου κλάμα του πιδί*· για ζώο *σέρνου, γκουντούρτσι γρούνα*, [τουρ. *kudurtmak*(=δαιμονίζω, τρελαίνω), τουρ. *kudurmak*(=λυσσώ, εξαγριώνομαι)].
- γκουντουρτζιμένους, -ν(η), -νου**· μτχ. του *γκουντουρντίζου*.
- γκουντρίνου**, η· πολύ ζωηρό κορίτσι, παλιοκόριτσο, **[τουρ. *göndarligi*(=ανησυχία, δίψα)].
- γκουντροκλάου, -ώ**· ρ., *γκουντροκλούσα, -κύλτσα, -κλίσκα/-κλίθκα*, κυλώ, κατρακυλώ, δεσ πρμ. 72 και 283· ως παθ. *-κλιούμι/-κλιέμι* = κυλιέμαι κάτω, αλλ. *κουντροκλάου/γκουντρογκλάου*, **[*κούτρα* + *κυλίω/γκλω*, όπως το *κουτροβαλώ*].
- γκουντροκλί**, το· άλλο όν. για το παιχν. *στιφανούδ(ι)*, (Νιγ.), [*γκουντροκλάου*].
- γκουντροκλιά**, η· η κοντή και χοντρή γυναίκα, [*γκουντροκλάου*].
- γκουντροκύλ(ι)μα**, το· κατρακύλισμα, το αποτέλεσμα του *γκουντροκλώ*.
- γκουρατζάνους**, ο· είδος κόρακα, κ. κουρούνα, *κουρατζίνα*, *Corvus corone*, δεσ πρμ. 355, **[αρχ. *κορώνη* > μσν. *κουρούνα* + τουρ. *can*(=δύναμη)].
- γκουργκά(η)ζς, γκουργκάζου**· ο ψηλός και αδύνατος, για γυναίκα η ανοιχτομάτα, αλλ. *κουργκά(η)ζς*, **[τουρ. *kuragan*(= φρούριο)].
- γκούργκουρας**, ο· αρσενικό *πριστερί(ι)*, [ηχοπ. λ.].
- γκουργκουρίζου**· ρ., *γκουργκούρζα, -ρσα*, παράγω ήχους από την ανάδευση αερίων στην κοιλιά μου, *γουργουρίζω, γκουργκούρζι βούζα μ'*, [ηχοπ. λ.].
- γκουργκούρσμα**, το· γουργουρητό, το αποτέλεσμα του *γκουργκουρίζου*.
- γκουρθέρ(ι)**, το· αλλ. το *γκρουθέρ(ι)*.
- γκουρλίζου**· ρ., *γκούρλιζα, γκούρλιζα*, κάνω εμετό, προσπαθώ να κάνω εμετό, ** [*γκουρλώνου*].
- γκούρλισμα**, το· εμετός, το αποτέλεσμα του *γκουρλίζου*.
- γκούρλουμα**, το· το αποτέλεσμα του *γκουρλώνου*.
- γκουρλουμάτς, -του, -τ(ι)κου**· γουρλομάτης, [*γκουρλώνου* + *μάτ(ι)*].
- γκουρλώνου**· ρ., *γκούρλουνα, γκούρλουσα, γκουρλώθκα, γουρλώνω*, βγαίνουν τα μά-

τια μου προς τα έξω, *γκούρλουσα τα μάτια μ'*, [αρχ. γούλλος(=γουρούνη) > γουρλώνω].

γκουρνίτσ(ι), το· αγριοάπιδο, ο καρπός της *γκουρνιτσιάς*.

γκουρνιτσιά, η· γκορτσιά, αγριοαπιδιά, κ. πίρος, τοπων. Τερπνής, [αλβ. goritse].

γκουστιρίκα, η· η *μπουστιρίκα*, δεσ πρμ. φρ. 62, [1. **τουρ. gösteris(=επίδειξη), για τον τρόπο με τον οποίο εμφανίζεται και φεύγει, σαν να κάνει στιγμιαία επίδειξη, 2. σλ. gušter (= σαύρα) + κατ. -ίκα].

γκουτζιά, γκουτζιάμ· ό,τι οι λ. *κουτζιά, κουτζιάμ*.

γκουτζιαμάν· ό,τι η λ. *κουτζιαμάν*.

γκουτζιάμπασης, ο· ό,τι ο *κουτζιάμπασης*, πληθ. *γκουτζιά-μπασήδης*.

γκουτζιάρ(ι), το· μικρό *γριβάδ(ι)*, *γκριβατσέλ(ι)*, **[ίσως από *γκουτζιά* + -άρ(ι)].

γκουχ-γκουχ· αποδίδει τον ήχο του βήχα, [ηχοπ. λ.].

γκόφους, ο· γοφός, *πιάσκι γκόφου μ'*, [αρχ. γόμφος].

γκραγκαθάς, ο· μεγάλοςωμος και άχαρος, χρησ. ως βρισιά, *α ρά γκραγκαθά* = α βρε παλιοχοντρέ, **[τουρ. krank(= στρόφαλος, άτρακτος) + ata(= παλιός)].

Γκραιίκους, ο· Έλληνας, *Γραίκους*.

γκραμπανιά, η· δασικό δ. συγγενικό με το *σφιντάν(ι)*, [ίσως από το σλ. grēben(=ράχη βουνού), το οποίο μαζί με άλλες λ. δηλώνει διάφορα φυτά, (Π.Κ.)].

γκρατζουνάου· ρ., *γκρατζουνούσα, -τζούντσα/-τζούνσα, -τζουνίσ(η)κα*, γρατσουνώ, [γκρουτζανάου].

γκρημνούς· πρ. του ρ. *γκριμίζου*, γκρεμίσου· *σήκου, μαράζι μ'*, *πλάιασι σήκου γκρημνούς κι πέσι*, (Ν.Π.γ' τρ. 147.0), [γκριμίζου].

γκριάντας, -ντου· πολύ ψηλός και άχαρος, **[αγγλ. grand(=μεγάλος) ή από το επών. Κριάντας που υπήρχε στην Τερπνή].

γκριάφους, ο· αγριόβικος, φυτό που έχει *λουβιά* όπως το φασόλι, υπήρχαν δυο είδη, από τα οποία του ενός οι σπόροι τρώγονταν, ενώ του άλλου, οι χνουδωτοί σπόροι του, δεν τρώγονταν, *Vicia angustifolia*, και *Vicia gracca*, [σλ. graf(=φασόλι)].

γκριβάδ(ι), το· γριβάδι, το ψάρι κυπρίνος, υποκ. το *γκριβατσέλ(ι)*, [ιταλ. grigio > γρίβας, σλ. grīn(=σταχτής) + -άδ(ι)].

γκριβατσέλ(ι), το· μικρό *γριβάδ(ι)*, αλλ. *γκουτζιάρ(ι)*, [γκριβάδ(ι) + -τσέλ(ι)].

γκρικέου· ρ., αόρ. *γραιίκισα*, γίνομαι *Γκραιίκους*, Έλληνας, *γω τουρκεύου δε γρικεύου*, αλλ. *γρικέου*, [αρχ. Γραιικός].

γκριλίτσα, η· ασθένεια των γουρουνιών, εξαιτίας της οποίας έκλεινε ο λαιμός τους και δεν μπορούσαν να φωνάζουν, [αρχ. γουλίτσω].

γκριμίζου· ρ., *γκρέμζα, γκρέμσα, γκριμίσκα*, γκρεμίζω, ρίχνω κάτω, πρ. *γκρέμισι, γριμίστι, γκριμστούς, γκριμστίτι*, [αρχ. κρημνός > μτγν. κρημνίζω].

γκριμνώ· ρ., παρ. *γκριμούσα*, αόρ. και ερμηνεία από *γκριμίζου*, [αρχ. κρημνός].

γκριμός, ο· γκρεμός, [αρχ. κρημνός].

γκριμπάτσ(ι), το· μαστίγιο, [τουρ. kırbaç].

γκριντιά, η· {-ντιά}, χοντρό ξύλινο οριζόντιο δοκάρι, στη Νιγρ. το παιγν. *σαταλίνα-ματαλίνα*, [1. ** αρχ. ἄγριος > (αγριντιά{αγρι-ντιά}), στο Αηδονοχώρι > αγριντιά, στην Πεντάπολη) > *γκριντιά*. 2. (Π.Κ.) σλ. grēda].

γκρόζους, ο· σκοτάδι κι ερημιά, σκοτεινό και έρημο μέρος, *σκοτίνια*, αλλ. η *γκρόζα*, [σερβ. groza(= φόβος)].

- γκρόθους**, ο· γροθιά, αλλ. η *γκρουθιά*, [μτγν. γρόνθος(=κόνδυλος)].
- γκρουζεύου**· ρ., *γκρόζιβα, γκρόζιφα*, με πιάνει τρόμος, *αγριεύου* από την ερημιά, τη νύχτα, το σκοτάδι, [*γκρόζους*].
- γκρουθέρ(ι)**, το· το γουδοχέρι, [*γκρόθους* > *γκρουθιά*].
- γκρουθιά**, η· {-ιά}, γροθιά, υποκ. το *γκρουθούδ(ι)*, ένα καρπούζι(ι) σα *γκρουθούδ(ι)*, αλλ. ο *γκρόθους*, [*γκρόθους* + κατ. -ια].
- γκρουτζαματιά**, η· {-ιά}, το αποτέλεσμα του *γκρουτζανάου*, αλλ. *τζουγκραματιά*.
- γκρουτζανάου**· ρ., *γκρουτζανούσα, γκρουτζάντσα, γκρουτζανίσκα*, γρατσουνώ, γρατσουνίζω, αλλ. *τζουγκρανάου, γκρατζουνάου*, [από τον ήχο γκρατς-γκρουτς].
- γκύλα, γκύλτσα**· τύποι του ρ. *γκλω*.
- γκύλ(η)μα**, το· κύλημα, αλλ. το *γκύλτζμα*, [*γκλω*].
- γκύλστου**· κύλισέ το, πρ. του *γκλω*.
- γκύλτζμα**, το· το κύλισμα, αλλ. το *γκύλ(η)μα*, [αρχ. κύλισμα].
- γληγουρνός, -νιά, -νό**· γρήγορος, αυτός που γίνεται χωρίς καθυστέρηση, επίρρ. *γλήγουρα*, [μτγν. έγρηγορος > γρήγορος].
- γλίντζα**, η· 1. λιπαρή λέρα, [αρχ. κνίσα > γλίτσα].
2. η ψιλή λάσπη του δρόμου μετά από λίγη βροχή, που κάνει το δρόμο γλιστερό· οι πρασινάδες, τα φύκια, που αναπτύσσονται στα στάσιμα νερά, [αρχ. γλοιός (=γλιστερός) > γλοίτσα > γλίτσα].
- γλίντζιάζου**· ρ., *γλίντζιαζα, γλίντζιασα*, αποκτώ *γλίντζα*, γλιτσιαζώ, *γλίντζιασαν* τα *μαλλιά μ', φιλόβριζι* κι *γλίντζιασι* δρόμους, [*γλίντζα*].
- γλιτζιάρ(η)ς, -ρου, -ρκου**· βρώμικος, σιχαμερός, [*γλίντζα*].
- γλιτώνου**· ρ., -τουνα, -τουσα, γλιτώνω, πρ. *γλίτου, γλίτους, γλιτώντι, γλιτώτι, γλιτώστι, γλίτου του/γλίτους του* = γλιτώσέ το, [Λ.Αν. *έκλυτώνω > μσν. (έ)γλιτώνω].
- γλότσκας**, ο· λόξυγκας, αλλ. *γκλώζα, γλώζα, γλώτσκα, λότσκας*, [δες *γκλώζα*].
- γλουσσιάζου**· ρ., *γλώσσιαζα, -σα*, δοκιμάζω τη γεύση ακουμπώντας τη γλώσσα, τρώγω λίγο, *δεν του γλώσσιασι κανένας κείν' του φαϊ*, [αρχ. γλώσσα + -ιάζου].
- γλυκάδια**, τα· διάφοροι αδένες των ζώων· γλύκισμα που γίνεται με τηγάνισμα διπλωμένων φύλλων ζύμης, που το πήγαιναν ως δώρο τη Δευτέρα μετά το γάμο στο σπίτι των νεονύμφων, κ. δίπλες, αλλ. οι *δίπλις*, τα *φλιουγκούδια*, [αρχ. γλυκύ].
- γλυκάντσους**, ο· το φ. γλυκάνισος και ο σπόρος του, [αρχ. άνισον > μτγν. γλυκάνισον].
- γλυκαρίδα**, η· κάθε τι που είναι πολύ γλυκό, [αρχ. γλυκαίνω > γλύκα].
- γλυκατζής, -ού**· αυτός που του αρέσουν πολύ τα γλυκά, [αρχ. γλυκὺς > γλυκά + -τζής].
- γλυκιά πίτα**, η· πίτα με φύλλα, ρύζι, αβγά και ζάχαρη, δες *πίτα*.
- γλυκό πιπέρ(ι)**, το· κόκκινο *πιπέρ(ι)* φτιαγμένο από πιπεριά που δεν είναι καυτερή.
- γλύφου**· ρ., *άγλυφα, άγλυφα*, γλύφω, λειαινώ, *του νιρό γλύφ(ει) την πέτρα*, αλλ. *αγλύφου*, [αρχ. γλύφω(=χαράσσω)].
- γλώξα, γλώτσκα**, η· δες *γκλώζα, γλότσκας, λότσκας*.
- γλώσσις**, οι· γλώσσες, οι φλόγες που πετάγονται, όταν πρωτοανάβει ή όταν φουντώνει η φωτιά, [αρχ. γλώσσα].
- γναίκα**, η· η γυναίκα, η σύζυγος, *δε θέλ(ει) γναίκα μ' μαύρου αλογου*, δες πρμ. 74, 239 και 335, [αρχ. γυνή > γναίκα].

γνι, το· υνί, δεσ πρμ. 55, αλλ. το *γυνί*, [γυνί].

γνικαριό, το· γυναικαριό, πλήθος γυναικών, γυναικομάνι, [γναίκα].

γνικάς, ο· γυναικάς, [γναίκα].

γνικίτκουζ, -κ(η), -κου· γυνακείος, αυτός που ανήκει/αναφέρεται σε *γναίκα*.

γνικουτός, -τιά, -τό· γυναικωτός, θηλυπρεπής, αυτός που μιλά/φέρεται σαν *γναίκα*.

γνικουφέρνου· ρ., *γνικούφιρνα, γνικούφίρα*, φέρομαι σαν *γναίκα*, [γναίκα + *φέρνου*].

γνουσ(ι)κόδουντου, το· το δόντι φρονιμίτης, [γνουσ(ι)κός + δόντι].

γνουσ(ι)κός, -κιά, -κό· γνωστικός, δεσ πρμ. 144, 197, [αρχ. γνωστικός].

γνουσκεύου· ρ., *γνώσκιβα, γνώσκιψα*, γνωστεύω, γίνομαι γνωστικός, [γνουσ(ι)κός].

γούμινους, ο· ηγούμενος, προϊστάμενος μοναστηριού, [αρχ. ηγούμενος].

γουνάτζμα, το· γονάτισμα, η Κυριακή της Πεντηκοστής, επειδή γονατίζουν πολλές φορές την ώρα της λειτουργίας, [γουνατίζου].

γουνατίζου· ρ., *γουνάτζα, γουνάτσα*, γονατίζω, καταρρέω από κούραση ή από βαριά δοκιμασία, *μι γουνάτσι κείνου του δάνειου*, [αρχ. γόνυ > μτγν. γονατίζω].

γουνιά, η· το επίπεδο μέρος του τζακιού, όπου ακουμπούν τα ξύλα ή στήνουν την *πουρουσιά*, μτφ. το σπίτι· ανάμεσα στα δώρα που έδιναν στο μωρό που σαράντιζε ήταν και το ψωμί, *που ήταν για να κάν(ει) γουνιά* = να κάνει σπίτι, [αρχ. γωνία].

γουνιάδ(ι), το· το περιφερειακό μέρος πίτας/ψωμιού, [αρχ. γωνία].

γουνιό, το· μεγάλη παραγωγή, *έκαναν του γουνιό τ'ς τ' αμπέλια*, [αρχ. γονεύω (=παράγω)].

γουνιός, ο· γονέας, πατέρας, χρησ. κυρίως στις βρисиές, ...*του γουνιό σ'*, δεσ και δημ. τραγ. 4, [αρχ. γονεύς > γεν. πληθ. γονέων > γονεδς > γονιός].

γουστό(η)ζς, -ζου, -ζ(ι)κου· γουστόζικος, αυτός που δημιουργεί ευχάριστη ατμόσφαιρα με τα αστεία του, [λατ. *gustus* > ιταλ. *gusto so*].

γράδους, ο· αραιόμετρο για το τσίπουρο, βαθμός του όργανου, πληθ. τα *γράδα* = οι βαθμοί του όργανου, [λατ. *gradus* > γράδο].

Γραίκους, -κα· Γραϊκός, Έλληνας, αλλ. Γκραϊκός, [αρχ. Γραικός].

γράμμα, η· η πλευρά με τα γράμματα στο νόμισμα που *έστριβαν*· *μι μία γράμμα μι ξιφούλιασαν*· στα *λαχνίσματα*, όταν γύριζαν ρυθμικά τα χέρια τους τα παιδιά, ήταν το εσωτερικό της παλάμης, [αρχ. γράμμα > γράμματα, **η αλλαγή γένους με επίδραση του θηλ. *κουρόνα*].

γράμματα, τα· η κ. σημ. και τα κείμενα της εκκλησίας, *είχι πουλλά γράμματα σ'ν ικκλησιά*, [αρχ. γράμμα].

γραμματζμένους, -ν(η), -νου· σπουδαγμένος, [αρχ. γραμματιζώ].

γραμματ(ι)κός, ο· γραμματέας της κοινότητας, αυτός που σπουδάξει, που μαθαίνει γράμματα, σε δημ. τρ. και *γραμματικός*, δεσ Ν.Π.γ' τρ. 597.0, [αρχ. γραμματικός].

γραμμένου, το· το ζωγραφιστό, το γραφτό, το πεπρωμένο, *φρύδ(ι) γραμμένου, ήταν του γραμμένου τ'*, [αρχ. γράφω].

γραμμή, η· η κ. σημ., στη Νιγρ. το παιχν. *πλακουτό*, αλλά και παιχν. με *μπίλις*, που τις τοποθετούσαν αρχικά πάνω σε ευθεία γραμμή, [αρχ. γραμμή].

γραπώνου· ρ., *γράπουνα, γράπουσα, γραπόθκα, γραπώνω, συλλαμβάνω, τον γράπουσι αστυνομία*, [ιταλ. *grappare*].

γρέντζου, η· υβρ. η γριά, [γρια].

γρια, η· {-ια}, γριά, δεσ πρμ. 266, [αρχ. γραϊα].

- γριβάς**, ο· γρίβας, γκρίζο άλογο, μόνο σε δημ. τραγ, δεσ Ν.Π.γ' τρ. 401.0, [ιταλ. gri-gio > μσν. γριβάς].
- γρικεύου**· ρ., αόρ. *γραιίκιψα*, γίνομαι *γραιίκους*, αλλ. *γκρικεύου*.
- γρίπους**, ο· δικτυωτό σύρμα για περιφράξεις, [μτγν. γριίπος].
- γρίτκους, -κ(η), -κου**· αυτός που προέρχεται/προορίζεται/αναφέρεται σε γέρο/γριά, *γρίτκις παντόφλις*, [γρια].
- γρούμπαλα**, τα· στη Νιγρίτα τα *χρούμπαλα*.
- γρούνα 1**, η· γουρούνα, θηλυκό γουρούνη, το φ. *τάτλας*, [αρχ. γρώνη > γουρούνα].
- γρούνα 2**, η· ομάδ. παιχν. που παίζόταν με ένα άδειο μεταλλικό κουτί από κονσέρβα, στο οποίο όλη η ομάδα προσπαθούσε να το βάλει σε μια τρύπα ανοιγμένη στο χώμα, χτυπώντας το με ραβδιά, ενώ η *μάννα* φρόντιζε για το αντίθετο· ήταν το αρχ. παιχν. κερητίζεϊν, μόνο που αντί για μπάλα είχαμε ένα μεταλλικό κουτί, ήταν ο πρόδομος του σημερινού χόκεϊ, δεσ και π., [αρχ. γρώνη (=κοίλωμα) ** > γρούνα, Λ.Αν. λήμ. ου, γούρνα].
- γρουνάρ(η)ς**, ο· γουρουνοβοσκός, μτφ. ο βρομιάρης, ο άνθρωπος με άσχημους τρόπους στο φαγητό, [γρουν(ι)].
- γρουν(ι)**, το· το γουρούνη, το *αγρόγρουνου*, δεσ πρμ. 329, 348, 394, 399, [γρούνα 1].
- γρουνίτκους, -κ(η), -κου**· γουρουνίσιος, *γρουνίτκα καμώματα* = έλλειψη τρόπων, κυρίως στο φαγητό, [γρουν(ι)].
- γρουνούδια**, τα· γουρουνάκια, παιχνίδι-κατασκευή με τους καρπούς του φυτού *τάτλα/γρούνα* ή με μικρές μελιτζάνες, στους οποίους κάρφωναν για πόδια μικρά ξυλαράκια, δεσ τα ομοιώματα ζώνων, (Χ.Α. σ. 406), [γρουν(ι)].
- γρουσού(η)ζς, -ζου, -ζ(ι)κου**· δεσ *ουρσού(η)ζς*.
- γυαλί**, το· καθρέφτης, λαμπογυάλι, κομμάτι από σπασμένο μπουκάλι, (όχι από τζάμι), *σφούγι του γυαλί κι βάντου στ' λάμπα*, [αρχ. ύαλος].
- γυαλίζου**· ρ., *γυάλτζα, γυάλτσα, γυαλίσκα/-στ(η)κα*, γυαλίζω, στυλβώνω, ως παθ. *γυαλίζουμι* = καθρεφτίζουμαι, πρ. *γυάλτζι, γυαλίζντι, γυάλτσι, γυαλίστι, γυαλτστούς, γυαλτστίτι*, [γυαλί].
- γυαλοούδια**, τα· μικρά κομμάτια από γυαλί, παιχν. μικρών παιδιών με κομμάτια από σπασμένα *τσιανάκια* ή πορσελάνινα πιάτα· ως παιχν. αλλ. *τσιανάκις*, [γυαλί].
- γυαλουκουπάου, -ώ**· ρ., *γυαλουκουπούσα, -κόψα*, λάμπω, [γυαλί + -κουπάου].
- γυνί**, το· το υνί, *ζέχασε το 'να το βόδι το γυνί και το σκιπάρ(ι)*, (Ν.Π.γ' τρ. 485.0), [αρχ. ύνις > ύνιον > υνί].
- γύρα**, η· στροφή επί τόπου, *μι τρεις γύρις ντραλίσκα*, μικρός περίπατος, συγκύρισμα του σπιτιού, *έφιρα μια γύρα του στίτ(ι)*, [μτγν. γύρος].
- γυρέου**· ρ., *γύριβα, γύριψα*, ζητώ, αναζητώ, [μτγν. γύρος].
- γύρζμα**, το· 1. γύρισμα, 2. το αντικείμενο, το γλυκό ή κάτι άλλο, που βάζουν οι νοικοκυρές όταν επιστρέφουν τα πιάτα ή τα πανέρια στα οποία δέχθηκαν δώρα, Νιγρ., στην Τερπνή αυτό λέγεται *απουγύρζμα*, [γυρίζου].
- γυρίζου**· ρ., *γύρζα, γύρσα, γυρίσ(η)κα*, γυρίζω, επιστρέφω, περιστρέφω, περιστρέφομαι, δεσ πρμ. 59, *γυρίσ(η)κι του στουμάχι μ' ανάπουδα*, [αρχ. γύρος > μτγν. γυρίζω].
- γυρνάου, -ώ**· ρ., *γυρνούσα, γύρσα*, γυρίζω, τριγυρίζω, επιστρέφω, τα φέρνω βόλτα, [γυρίζου].

γυρνιούμι· ρ., παρ. *γυρνιούμαν*, φροντίζω τον εαυτό μου, βολεύομαι, *έβγαλαμι λίγα φράγκα ίσα ίσα να γυρνιούμαστι/-μιστι* = ... να βολεύομαστε, να τα φέρνουμε βόλτα, [*γυρνάου*].

γυρου-· ως πρώτο συνθ. από το γύρος, π.χ. *γυρουφέρνου*.

γύρου γύρου όλις· το γνωστό παιχν. «γύρω γύρω όλοι».

γύρους, ο· γύρος, φέτες από *βαριά παστάλια* στοιβαγμένα γύρω-γύρω σε πανέρι, με τα κοτσάνια προς τα έξω, μέχρι να χάσουν την παραπανίσια υγρασία, ποδόγυρος, δεξ πρμ. 31, ο σπάγκος που έδενε περιφερειακά το *παμπόρ(ι)*, δεξ και *τριγύρους*, [*αρχ. γύρος*].

γυφτουλάζαρς, γιουφτουλάζαρους, ο· η γιορτή του Λάζαρου με τα τσιγγανόπουλα, που χόρευαν και τραγουδούσαν τα δικά τους λαζαριανά τραγούδια μια βδομάδα πριν από την κανονική γιορτή, [*γιούφτους* + *όν. Λάζαρος*].

γώ(ει)μι· εγώ είμαι, δεξ *είμι*.